

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

انتشارات دانشگاه علوم پزشکی مشهد، شماره ۸۵

آشنایی با فرمولاسیون داروهای ترکیبی در داروخانه (ویرایش جدید)

تالیف:

دکتر شیوا گل محمدزاده

استادیار گروه فارماسیوتیکس دانشکده داروسازی

دانشگاه علوم پزشکی مشهد

دکتر ثریا سلامی

عضو هیأت علمی دانشکده داروسازی دانشگاه علوم پزشکی مشهد

سلامی، ثریا، ۱۳۳۵ -

آشنایی با فرمولاسیون داروهای ترکیبی در داروخانه / تألیف ثریا سلامی، شیوا گل محمدزاده. - مشهد: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی مشهد، ۱۳۸۴.

ISBN: 964-5627-54-0

۱۷۲ ص.

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه.

۱. داروسازی -- دستنامه های آزمایشگاهی. الف. گل محمدزاده، شیوا. ب. دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی مشهد. ج. عنوان.

۶۱۵/۴

RS ۹۳ / ۸۱۵ س

کتابخانه ملی ایران

۹۸۰۱-۸۴ م

انتشارات دانشگاه علوم پزشکی مشهد، شماره ۸۵

آشنایی با فرمولاسیون
داروهای ترکیبی در داروخانه
(ویرایش جدید)

تألیف

دکتر شیوا گل محمدزاده - دکتر ثریا سلامی

رقعی، ۱۷۲ صفحه، ۵۰۰ نسخه، چاپ دوم، بهار ۱۳۸۹

امور فنی و چاپ: مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد

بها: ۳۴۰۰۰ ریال

فهرست

۱۰	پیش گفتار
۱۱	بخش اول: اصول کلی در ساخت داروهای ترکیبی
۱۱	مراحل ساخت داروهای ترکیبی
۱۲	لوازم مورد نیاز در اتاق ساخت
۱۳	مواد اولیه جامد
۱۴	مواد اولیه مایع
۱۴	شرایط محل ساخت و وسایل ساخت داروهای ترکیبی
۱۵	اصول کاربردی در طرح فرمولاسیونهای موثر و بی ضرر پوسنی
۱۵	شناخت و کاربرد صحیح مواد اولیه در نسخ ترکیبی
۱۷	نکات لازم در خصوص ظروف محتوی فرآورده دارویی
۱۸	بسته بندیها
۲۰	درها و دریستها
۲۱	شیشه
۲۳	پلاستیکها
۲۵	برچسب زدن روی فرآوردهای ساختنی
۲۶	ناسازگاریها در نسخ ترکیبی
۲۷	تشخیص فساد فرآورده ساخته شده
۲۷	عوامل مؤثر در فساد داروها
۲۸	محافظت فرآورده و روشهای نگهداری
۳۳	بخش دوم: اشکال دارویی ترکیبی
۳۳	شکل دارویی جامد: (کپسولها)
۳۴	مراحل پرکردن کپسولها
۳۴	نکات قابل توجه در زمان ساخت کپسولهای خوراکی
۳۸	محلولها

۳۸	حاملها
۳۹	حلالیت
۳۹	راههای افزایش انحلال مواد
۴۰	اطلاعاتی در مورد حاملهای پرمصرف
۴۵	اصول ساخت داروهای ترکیبی (محلولا)
۴۷	بخش سوم: محلولهای رایج در داروخانه
۴۷	محلول آبی و الکلی انوزین
۴۸	محلول آبی ریوانول
۴۹	محلول ژاسین ویوله موضعی
۵۰	محلول آب دالیپور
۵۳	تنتورید (محلول الکلیده)
۵۴	تنتورید قوی
۵۴	محلول پرمنگنات پتاسیم
۵۵	محلول موضعی اسید استیک
۵۶	محلول موضعی آب اکسیژنه
۵۷	محلول زگیل - میخچه
۵۹	محلول موضعی تری کلرواستیک اسید
۶۰	محلول موضعی بابا
۶۰	محلول الکلی هیدروکینون
۶۲	محلول مینوکسیدیل
۶۳	محلول آلومینیم کلراید
۶۵	محلول فرمالدئید
۶۶	محلول آلومینیم ساب استات
۶۶	محلول موضعی آلومینیم استات (محلول موضعی بارو)
۶۷	محلول کول تار
۶۸	محلول اسید نارتاریک و محلول هیوسولفیت سدیم

۶۹	محلول کلیندامایسین
۷۰	محلول کلیندامایسین - اسید سالیسیلیک اسید
۷۱	محلول کلیندامایسین - گلیکولیک اسید
۷۱	محلول اریترومايسين
۷۲	محلول اریترومايسين - کلیندامایسین
۷۳	محلول مترونیدازول
۷۴	محلول تتراسیکلین
۷۴	محلول تتراسیکلین، دگزامتازون، دیفن هیدرامین، گلیسرین و آب مقطر
۷۵	محلول بنزوئیل پروکساید ۲/۵٪
۷۵	محلول پروژسترون
۷۶	محلول متوکسالن
۷۷	محلول بودوفیلین
۷۸	لوسیون بنزیل بنزوات
۷۸	محلول بنزیل بنزوات
۷۹	لوسیون گوگرد
۸۱	لوسیون گوگرد - سالیسیلیک اسید (سوسپانسیون)
۸۲	لوسیون پابا
۸۳	لوسیون بتامتازون در الکل
۸۴	لوسیون بتامتازون - سالیسیلیک اسید
۸۴	لوسیون بتامایسین
۸۴	لوسیون سفید
۸۶	محلولهای دهانی
۸۶	ویوله دهانی
۸۶	گلیسرین ید دهانی
۸۷	دهان شویه هیدروژن پراکساید
۸۸	محلولهای گوشه

۸۸	قطره گوش‌ی گلیسرین فنیکه
۸۹	قطره گوش‌ی گلیسرین بوراته
۹۰	قطره گوش‌ی اسیداستیک
۹۱	قطره گوش‌ی آب اکسیژنه
۹۲	قطره گوش‌ی آلومینیم استات
۹۳	قطره گوش‌ی اسیدبوریک
۹۴	محلول‌ها و شربت‌های خوراکی
۹۴	شربت ساده
۹۵	شربت سولفات روی
۹۶	شربت فروس سولفات
۹۷	شربت انجیر
۹۷	سوسپانسیون خوراکی ایوبروفن
۹۸	محلول پتاسیم کلراید
۹۸	شربت پتاسیم کلراید
۹۹	محلول سترات پتاسیم
۱۰۰	محلول پلی سیترا کا
۱۰۰	محلول تری سترات
۱۰۰	محلول شولز
۱۰۱	محلول ژولی
۱۰۲	محلول لوگل
۱۰۳	بخش چهارم: نیمه جامدات
۱۰۵	اصول کلی ساخت فرمولاسیون‌های نیمه جامد
۱۰۸	پایه‌های مورد مصرف جهت فرمولاسیون نیمه جامدات
۱۱۲	فرمولاسیون‌های رایج نیمه جامدات
۱۱۲	فرآورده‌های نیمه جامد حاوی اسیدسالیسیلیک
۱۲۵	فرآورده‌های نیمه جامد حاوی هیدروکینون

۱۳۱	فرآورده‌های نیمه جامد حاوی ترتینولین
۱۳۴	فرآورده‌های نیمه جامد حاوی اکسید روی
۱۳۸	فرآورده‌های نیمه جامد حاوی تینانیوم دی اکساید
۱۳۹	فرآورده‌های نیمه جامد حاوی پارا آمینو بنزونیتراسید
۱۴۰	فرآورده های نیمه جامد حاوی اکتیل متو کسی سینامات
۱۴۲	فرآورده‌های نیمه جامد حاوی کول نار
۱۴۳	فرآورده‌های نیمه جامد حاوی دپترانول
۱۴۵	فرآورده‌های نیمه جامد حاوی اوره
۱۴۸	فرآورده‌های نیمه جامد حاوی هیدروژن پراکساید
۱۴۹	فرآورده‌های نیمه جامد حاوی ایکتامول
۱۵۰	فرآورده‌های نیمه جامد حاوی متول
۱۵۱	فرآورده‌های نیمه جامد حاوی امید استتاریک
۱۵۲	نمونه‌های از نسخ که نیاز به اصلاح و تغییر دارد علاوه بر نمونه‌های داخل متن
۱۵۵	منابع
۱۵۹	پیوست ۱
۱۶۵	نمایه

پیش گفتار

سپاس لطف بیکران الهی که چاپ مجدد این کتاب را همراه اضافات آن میسر ساخت تا بتوانیم مجموعه‌ای را به صورت علمی بر پایه کارهای عملی و تجربی به صورت کاملتر به نگارش درآورده و در اختیار همکاران قرار دهیم. تهیه و تالیف این کتاب با انگیزه قرار دادن یک منبع علمی با کاربرد عملی در خصوص طرز ساخت یا فرمولاسیون نسخ ترکیبی است.

با توجه به محدود بودن دروس عملی ارائه شده به دانشجویان داروسازی و عدم آگاهی و آشنایی پزشکان با فرمولاسیونهای ترکیبی (درخصوص حلالیت، ناسازگاریها، خواص فیزیکی و شیمیایی مواد اولیه و ...) و کامل نبودن یافته‌های علمی دانشجویان داروسازی بعد از فراغت از تحصیل، مشکلاتی در تجویز و ساخت و ارائه این نسخ به بیمار همواره وجود دارد. از این رو به دلیل کمبود منابع معتبر، نیاز به کتب فارسی در این زمینه احساس می‌گردد. امید است تالیف این کتاب تا حدی راهگشای رفع این کمبودها باشد.

این کتاب دربرگیرنده چهار بخش می‌باشد. بخش اول شامل مقدمات و اصول ساخت فرآورده‌های ترکیبی، بخش دوم شامل کپسولها و محلولها، بخش سوم شامل محلولهای رایج در داروخانه، لوسیونها، محلولهای دهانی و گوشه‌ای، محلولها و شربت‌های خوراکی و بخش چهارم شامل نیمه جامدات و فرمولاسیونهای رایج نیمه جامدات است. در پایان از شورای محترم انتشارات و معاونت محترم پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی مشهد به دلیل اهتمام ایشان در مراحل چاپ مجدد این اثر قدردانی می‌گردد و نیز از جناب آقای دکتر خلیلی که از راهنماییهای ایشان بهره‌مند بودیم نهایت تشکر را داریم. در پایان منتظر دریافت نظرات و پیشنهادات اساتید، دانشجویان و پژوهشگران عزیز هستیم.

دکتر شیوا گل محمدزاده - دکتر ثریا سلامی

بهار ۸۹

golmohamadzadehsh@mums.ac.ir